

פרוטוקול מס' 109/ר'

התקיימה ביום ד', י"ט בסיון, תשט"ו - 1.6.55 בשעה 8.45
מישיבת ועדת הכספים

נ ד כ ח י ם

חברי הוועדה:
י. גורי - יו"ר
ח. ארזוב
י. בדר
ש. בז'רנו
מ.מ. גנחובסקי
ש. דיין
א. הרצפלד
ק. לוז
ח. למדן
י. פורדר
ח. רובין

מוזמנים:
פרופ' גולורמן {
ד"ר מילר
עו"ד נתן
מסלחת מטעם הוועדה
להגנת רכוש העולים
באיטליה
מטעם משרד המשפטים {
ד"ר קיטרון
מר הנגבי
מטעם משרד המוצר {
ד"ר הרצון
מר בן-דרור

סדר-היום:
חוק להחלפת שטרי בנק ומילווה חובה
(הוראת שעה) תשט"ו - 1955;

הצעת חוק תשלום פיצויים מאיטליה,
תשט"ו - 1955;

אישור העברות מסעיף למעיף בתקציב הרגיל.

היו"ר י. גורי: אנני פותח את הישיבה.

חוק להחלפת שטרי בנק ומילווה חובה (הוראת שעה) תשט"ו-1955

היו"ר י. גורי: אנני מביא לקריאה שניה ולשלישית את החוק
להחלפת שטרי בנק ומילווה חובה.

(היו"ר קורא את החוק)

ה צ ה ע ה

סעיפים 1, 2, 3, 4 - נ ת ק ב ל ו

חוק להחלפת שטרי בנק ומילווה חובה (הוראת שעה) נ ת ק ב ל

חוק השלום פיצויים מאיטליה תשמ"ד - 1955

היו"ר י. גור:

לפני שנעבור לדיון בחוק נשמע את דברי
המעוניינים בדבר אשר ביקשו להציג את העניין

לפנינו מנקודת-הראות שלהם.

עו"ד נתן:

המשלחת הנמצאת פה מייצגת גוף הנקרא "הוועדה
להגנת רכוש העולים באיטליה". גוף זה מייצג

את התובעים אשר מטלטליהם הוחרטו באיטליה בזמן מלחמת העולם. אותם
התובעים המאורגנים מסרו יפוי-כח לחברת באמנות כללית הע"ס למפל
בתביעותיהם.

מספר התובעים, או יותר נכון מספר התביעות
הכללי - ואני אחר-כך אסביר מה ההבדל בין תביעות לתובעים - מגיע
ל- 706; מספר האנשים המיוצגים על-ידי ועדה זו ועל-ידי חברת באמנות
מגיע ל- 580. יש להבחין, כפי שצינתי, בין מספר התביעות למספר התובעים
מפני שלמעשה חלק ניכר של התובעים כבר מת והתביעות שלהם מתפצלות לתביעות
בין היורשים. כך שיש להניח שהמדובר בחוק זה הוא למאות ב- 1,200
תובעים, ואם נביא בחשבון את משפחותיהם של האנשים הללו נגיע לכלל
מסגרת שהחוק המוצע כיום נוגע לאלפיים נפש בערך.

רבותי, רצוני להסביר עתה בקצרה מליים את
הרקע של התביעות. בשנים 1945 או 1946, מיד לאחר תום מלחמת העולם
השנייה, התארגנו התובעים הללו, באו במגע אחד עם השני ומארגנו למעשה
על-ידי חברת באמנות שלידה מסרו יפוי-כח למפל בתביעותיהם. הם
בכנסו באותה תקופה להסכמים פרטיים, כל אחד ואחד מהם מרצונו החפשי,
שתמורת הטיפול מצד חברת באמנות ישולם לחברה הזו סכום של 8%, הכולל
גם הוצאות וגם שכר טיחת החברה. כתוצאה מארגון זה בוצעו עוד ב-1946
פעולות שונות. נשלחו נציגי התובעים לאנגליה ואיטליה, ולאחר חתימת
חוזה השלום עם איטליה בספטמבר 1947 ארגנה החברה יחד עם התובעים
את הדוקומנטציה שצריך היה להשיג מאיטליה בקשר לאחרת המטלטלין.
סיפלונו יחד עם התובעים ברישות התביעות והגשנון בזמן אינדיווידואלי
למשרד האוצר האיטלקי. הדבר היה לפני קום הסדינה, לפני שהיתה אפשרות
להגיש את התביעות הללו באורח דיפלומטי המקובל. עם הקמת הסדינה,
סיפל בהגשת התביעות משרד החוץ, וכל הזמן מתוך תיגום עם הוועדה הזו
ועם חברת באמנות.

לאחר מכן, כאשר נחתם ההסכם הישראלי-איטלקי,
המשמש יסוד להצעת חוק זו, שוב כעם ארגנו התובעים יחד עם חברת באמנות
את הסדר השלום המפורט על-חשבון הפיצויים. הדבר סודר בהסכמת ולפי
הוראות משרד האוצר. רצוני לציין לידיעת חברי הוועדה, שעד כה נעשו
60 תשלומי מפרעות בסכום כולל של 250,000 ל"י. תשלום המפרעות עזר במידה
גדולה לתובעים הללו, אשר נמצאים במצב כלכלי קשה ביותר. סכום זה של
250,000 ל"י שולם מקופת משרד האוצר לפי הסדר שבוצע על-ידי חברת
באמנות בשיתוף פעולה עם התובעים. ההוצאות של הסדר תשלומים הלה כוסו
דרך ורק על-ידי חברת באמנות מתוך ה-8% שהתובעים שהתאיינו להעביר
לזכות החברה. רצוני לעבור עתה להשגות התובעים לגבי הצעת החוק.

ראשית רצוני להביא לידיעת הוועדה שהצעת
חוק זו עובדה במידה גדולה מתוך שיתוף פעולה בין המשרדים הממשלתיים
הנוגעים בדבר לבין נציגי התובעים, אח כ"י - כפי שאסביר להלן - ישנן
נקודות מספר שבהן אנו חושבים שאולי יש מקום לשינויים מסוימים,
באם הכנסת הזו תמצא אפשרות לעסוק בהם מבחינת הזמן העומד לרשותה.
רצוני להדגיש במעמד זה, שהנקודה החשובה ביותר לתובעים היא שהחוק
יאושר בכנסת הנוכחית. אם יש מקום לשינוי שעלול להשחית את היסוד החוק,
אנו מוכנים לוותר עליו ובלבד שהחוק יועבר ולו גם בצורה שעלולה להיראות
לא כל-כך אידיאלית בעינינו.

התובעים מסכימים לכך שחוק זה יהיה חוק מטגרת בלבד או חוק פרוצידורלי אשר ישאיר את ההוראות המטריאליות לגבי הזכאות לחקיקת משנה - לתקנות. אנו מסכימים לכך מכמה בחינות ראשית, כפי שכבר באמר על-ידי שר המשפטים בכנסת, יש בתביעות הללו סיבוכים מסוימים הנובעים מתוך העובדה שמרבית התובעים אינם יכולים להוכיח את ערך המשלוחים, אולם יכולים להוכיח את שוויים על-פי המשקל. אנו סבורים שהכנסת הוראות מטריאליות לחוק עצמו רק תגרום לסיבוכים ניכרים שלא יהיו לתועלת העניין ולא לטובת התובעים. רצוני לעבור עתה להערות על סעיפי החוק.

שמו לא ברור לחברי הוועדה מתוך דברי ההסבר שצורפו להצעת החוק, שלמעשה תשלוח הפיצויים שאנו מקבלים עכשיו מאיטליה מהווה רק חלק מפרשת הפיצויים שישולמו בקשר לליפטטים הללו. למעשה המצב הוא כזה שהליפטטים נלקחו בשנת 1942 על-ידי האיטלקים ונשדדו ה-1944 על-ידי הגרמנים, כך שקיימת אחריות משפטית גם מצד איטליה וגם מצד גרמניה. מצד שני קיים מצב לפיו התחיקה הגרמנית מצומצמת לגבי אותם האנשים שעלו לישראל ויצאו מגרמניה המערבית עד מברלין לאותם הזורים שנתקו מגרמניה. מסתבר איפוא שמתוך 706 התביעות, ישנן 329 תביעות שיש להם זכויות גם נגד גרמניה, בעוד שליתר התובעים יש זכויות נגד איטליה בלבד. יש חלק של תובעים שלפי התחיקה הגרמנית לא תהיה להם זכויות כלל. מצד שני קבעה הממשלה האיטלקית, במשא ומתן שקדם להסכם, שאם מביאם בחשבון שישנם תובעים שיש להם זכויות לקבלת פיצויים מגרמניה כתוצאה ממצב עובדתי זה, וכי היא תזכה. מסכום הפיצויים הכללי שממשלת ישראל תקבל את אורה חלק שהיה נופל בחלקם של התובעים הללו.

לאחר התייעצות כיצד לספל במצב עניינים זה החליטו התובעים על הקמת "פול". התובעים שלהם זכויות נגד גרמניה ישותפו בחלוקת הפיצויים האיטלקיים, בתנאי ומתוך הנחה שיעבירו את אאאאא זכויותיהם לקבלת הפיצויים מגרמניה לוועדה. תמורת זאת הם ישותפו במידה טלנה בחלוקה מחדש של כספי הפיצויים הגרמניים, שאנו מציעים כי תיעשה על-ידי אותה ועדה.

למטרה זו חתם הרוב המכריע של התובעים, עוד בשלב של חלוקת כספי המפרעות, על תעודה המעידה שהם מצביעים את זכויותיהם לתשלום פיצויים מגרמניה לוועדה שתחלק את הפיצויים מאיטליה. עם זאת, ובעת ובעונה אחת, הסכימו התובעים בשאלון צטלח אליהם, להסדיר את תביעות הפיצויים נגד גרמניה על-ידי משא ומתן גלובלי לקבלת סכום גלובלי. הסכמה זו ניתנה מתוך תקווה שעל-ידי משא ומתן גלובלי אפשר יהיה להגיע לקבלת הפיצויים בדרך הרבה יותר מהירה מאשר לו כל תובע היה עוסק בכך באופן אינדיבידואלי. ההסכמה ניתנה בזמן תשלום המפרעות.

ח. רובינן: תשלום המפרעות הותנה בהסכמתם?

עו"ד נתן: הדבר נעשה לאחר התייעצות עם באי-כח התובעים בכל האזור ואזור.

ח. רובינן: האנשים לא קיבלו מפרעות אלא לאחר שהתחייבו זאת. פרופ' גולדרמן: זה לא היה תנאי.

עו"ד נתן: הדבר נעשה לאחר התייעצות עם נציגי התובעים בכל האזורים; ברור שאי-אפשר להתייעץ עם כל התובעים.

זהו מצב העובדתי, ואני מקווה שאחרי הוועדה יסכימו עמי שהצעה זו בדבר שיתוף כל התובעים בכל האזורים במידה שווה גם בחלוקת הפיצויים מאיטליה וגם בפיצויים הגרמניים היא גם לטובת התובעים עצמם מטיבות שלמות. לדבר עליהם, ואני חושב שהיא גם לטובת אוצר המדינה.

הצענו אם כן בתזכיר שהגשנו לוועדה להרחיב את מסגרת החוק כך שתכלול גם את תשלום הפיצויים שיתקבלו מגרמניה. אני חושב שהתזכיר מדבר בעד עצמו.

רצוני לחזור ולהדגיש שתזכיר זה המובח לפני הוועדה מובא רק מתוך הנחה שאפשר יהיה להעביר את השינויים המוצעים בו עוד בכנסת הנוכחית. אם לאו - אין אנו עומדים על השינויים הנכללים בו.

י. פורדר: מהו הסכום הנוסף שאתם מציעים לכלול כאן?

עו"ד נתן: חברי הוועדה יודעים שהסכום שישולם למי חוק זה מגיע ל- 900,000 ל"י. גולי ומכיר כגון סכום זה של 900 אלף לירות הוא תוצאה של הסכם שהושג בין בתי-כח התובעים לבין משרד המוצר לאחר משא ומתן ממושך למדי. הטיבוכים שגרמו למשא ומתן זה נגרמו על-ידי העובדה שאמנם התרב בהסכם הישראלי-איטלקי שהממשלה האיטלקית מעבירה לידינו את המטונה על רכוש האויב, שלפי ספרי הקסטודיאן מגיעים ל- 322,000 לירות, אולם מאידך גיסא אמרה הממשלה האיטלקית במשא ומתן שסכום זה המוחזק על-ידי הקסטודיאן אינו בלירות ישראליות אלא בלירות שטרלינג. הטענה בא מתוך כך שאיטלקים אמרו שיש להסכים שקיבלו בחזרה מהאנגלים, לפי ההסכם האנגלי-ישראלי, קיבלו זיכוי משטרלינגים. יש לכן להניח שלולה ההסכם הישראלי-איטלקי, היה המוצר שלנו חייב לממשלה האיטלקית לפחות חלק מהסכום הזה, אם לא כולו, בלירות שטרלינג.

י. פורדר: מהו הסכום הכולל?

עו"ד נתן: הסכום הכולל הנזקף לזכות המוצר במשא ומתן האנגלי-ישראלי מגיע ל- 1,052 אלף ל"י. מזה חלקם של הנכסים האיטלקיים הליקווידיים - 237,000 לירות שטרלינג.

התובעים ובתי-כח המוצר ישבו על הטובה מתוך מגמה למצוא איזה מכנה-משותף, מה במסיבות הענין יהיה גובה תשלום הפיצויים לתובעים, והסכם בין הצדדים על סכום של 900,000 ל"י, וסכום זה נכנס למסגרת של הצעת חוק זו.

לגבי סעיף 1 של הצעת החוק הצעתנו היא שהפיצויים ישולמו לא רק עבור מעשי תפישה אלא גם עבור אבדן מטלטלין באיטליה במלחמת העולם השנייה. מסתבר שיש מספר לא קטן של תובעים שאין להם הוכחות ברורות על החרמת חפציהם, ולא רצוי כי תישלל זכותם בגלל זאת.

אנו מציעים להביא בחשבון שישנם כמה תובעים פרטיים אשר השקיעו כספים מכיסם הפרטי, בעיקר בקשר עם חסנת הפיצויים ובקשר לטיפול בתשלום המפרעות. אנו סבורים שגם הדין הוא שהוצאות אלה שהוצאו על-ידי תובעים באופן אישי יוחזרו להם.

כן אנו מציעים למחוק את סעיף 11, היות ולרוב הטכניק של התובעים ישנם הטכנים פרטיים עם חברה באמנות בקשר לשכר טרחה ודמי השתתפות בהוצאות המגיעים לחברה על פעולותיה במשך תשע השנים האחרונות לזרגון התובעים, הכנת דו"ר ותביעות, הכנת המשא ומתן עם ממשלת איטליה וכן חלוקת הפיצויים האיטלקיים. אי לכך סבורה החברה ליגין לתת לה איזה שהוא מעמד בחוק בו להעניק לה סטכיות לגבי קביעת שכר הטרחה וכדומה.

דעתנו היא שרצוי להסתייג את השר להתקין תקנה המחייבת את התובעים שיש להם זכויות נגד גרמניה להעביר את זכויותיהם לידי הוועדה על-מנת למנוע מה שנגרמה לכאורה כגני-צדק. הצעה זו משתלבת ברקע של פרשת התביעות המצטלבות במידה מסוימת נגד איטליה ונגד גרמניה, כפי שהסברתי קודם לכן.

אלה הם ראשי-פרקים הן של הרקע והן של ההצעות לשינויים. רצוני שוב לציין שאנו מוכנים לוותר על כל תיקון אם הוא כרוך בהשגחה.

פרופ' גולדרמן:

רצוני להפנות את תשומת-לבכם לרקע של הפרשה. הענין נמשך כבר ארבע-עשר שנה ובזמן זה מתו מחצית התובעים. בישיבה האחרונה של הוועד מת אחד מהחברים. אנו לא היינו רוצים וגם לא נוכל להופיע בפני הוועדה כפעם שלישית.

במסגרת ומתן שהתנהל ברומט העמידו האיטלקים תנאי, לפיו יהודים סמוצא גרמני שיש להם זכויות לקבל פיצויים מגרמניה לא יהיו רשאים לקבל כל חלק בסכום שהתובעים יקבלו. נקודה זו אמנם לא נכנסה להסכם, אולם צורפה איגרת של הממשלה האיטלקית בה נאמר שהיא עומדת על הגבלה זו, אשר אפשר לנסחה באופן הבא - שאסור שאותו אדם יקבל פיצויים משני מקורות. על-סמך זאת הגענו לכלל הסכם עם התובעים שמוצאם מגרמניה, וגם חילקנום לכמה סוגים, בהתאם לכיכוייהם לקבל את הפיצויים.

בהתאם לכך אנו מציעים גם כמה שינויים בהצעת החוק. השינוי הראשון הוא, שהדבר יחול לא על הסכומים שיתקבלו מאיטליה אלא עבור מטלטלין שאבדו באיטליה. באופן כזה תוכל הוועדה לקבל את הסכומים מהיהודים שיקבלו את פיצוייהם מגרמניה.

בהצעת החוק נאמר שהוועדה הממשלתית היא אשר תקבע כמה שכר טרחה יש לשלם לחברת הנאמנות. חברת הנאמנות אינה מבקשת ויכוחה זה, היות ויש לה הסכמים מוקדמים עם התובעים לכיהם הם התחייבו לשלם לה 8%. כאשר ניתנו המפרעות, ניכר מהן 8% חלק מסכום זה הועבר לחברת הנאמנות, וחלק - למשרד המוצר עבור אותם התובעים שחברה זו אינה מטפלת בהם. אנו מבקשים להטות את הוצאות הוועדה שעבדה עד כה מסכומים אלה הנמצאים ברישות המוצר.

ח. רובין:

עוד נתן אמר בין היתר, שהמידור לגבי הפיצויים מגרמניה והכנסתם ל"פול" הוא גם לסוגת המוצר. אני מבקש לדעת מה הממשות מערה זו.

מי הח כיום המנהלים של חברת הנאמנות בע"מ?

אני מבין שהכוונה היא לסכום הפיצויים מגרמניה יוכנס ל"פול" כללי. כיצד הוא יחולק? (עו"ד נתון: בין כולם).

אתם המייצגים חלק מהתובעים נומרים שאין צורך בהוראות מטריאליות במסגרת החוק. בהתאם לאילו קריטריונים תיעשה החלוקה?

עו"ד נתון:

דעונו היא, ביחוד בעקבות ההסדר הגלובלי שהתובעים הסכימו מרצונם לו, שריכוז של כספים והעברתם במרוכז דרך קופת המוצר לידי הוועדה ימנע בזבוז כספים, אשר כרוך בטיפול אינדיווידואלי בתביעות.

כיום המנהל של חברת הנאמנות, שהיא חברה פרטית, הוא מר אסקלס (אשכולות).

כיצד יחולקו הפיצויים הגרמניים? הכוונה היא שהתובעים הפרטיים שיש להם זכויות בגרמניה יעגירו את זכויותיהם לידי הוועדה, ולתובעים עצמם תינתנה שלוש ברירות: להשתתף במידה שווה עם יתר התובעים בחלוקה מחדש על בסיס שווה של הפיצויים הגרמניים; לקבל אחוז מסוים 50% או 80% של הפיצויים האיטלקיים לזכותם ולא לקבל פיצויים גרמניים; לקבל בתור מילווה את הפיצויים האיטלקיים ואת-כך לקבל ניכוי של 20% מהפיצויים הגרמניים אשר יוכנס ל"פול" ולהשתתף במידה שווה בחלוקה.

חבר-הכנסת רובין הציג שאלה לגבי היעדר
הוראות מטריאליות בהצעת החוק. כבר נסייתי להסביר בדברי, שלטובת
התובעים אין כל הוכחות ברורות לגבי תוכן הליכטים. למספר קטן של
אנשים יש רשימות על כך, בחלקן רשימות שנושרו על-ידי המכס, וולם
גם במקרים כאלה אנו נתונים לחסדם של סמכים שנערכו על-ידי התובעים
ואין לנו הוכחות אובייקטיביות לעומת זאת, ל-90% מהאנשים יש אישורים
שהוצאו על-ידי השלטונות הגרמניים לגבי החרטת האמצעים, ובאישורים
נקבע משקלם של הליכטים. בהתאם לכך אפשר לקבוע מהא הסכום הממוצע
של פיצויים לקילוגרם מגיע לכל תובע.

פרופ' גולדדמן:

יש כמה קטגוריות של תובעים מגרמניה.
האחת - תובעים שאין להם תקנות רבות או כמעט
שאינן להם סיכויים לקבל פיצויים. הללו הסכימו לקבל את חלקם מהפיצויים
המיטלקיים. גם הם בכל-זאת יצליחו לקבל פיצויים מגרמניה, הם יכניסו
את הסכומים ל"פול" וישתתפו עם כולם בחלוקת מחדש. בקטגוריה שניה הכללים
אותם תובעים שהתקוות שלהם קצת יותר מבוססות. גיניהם יש שני סוגים,
האחד שמקבל עכשיו 50%, והשני - המקבל 80%. הם סכימים להכניס את
מה שיקבלו מגרמניה ל"פול" הכללי, יחזירו מה שיקבלו מהחבר וישארו
ברשותם הסכומים מגרמניה. הנכללים בקטגוריה השלישית הם התובעים
שיש להם סיכויים גדולים לקבל פיצויים. הם מקבלים עכשיו 100%,
וכאשר יקבלו מגרמניה יחזירו את הסכום בתוספת של 20% לטובת הכלל.
80% מהסכום שיקבלו מגרמניה ישאר ברשותם. אף אחד מהתובעים לא מחה
את הסדר זה, והסכמה לכך לא היתה בבחינת תנאי לקבלת המפורעה. המפורעה
היא בגובה של שליש מהסכום שיתקבל בסופו של דבר.

ק. לוי:

מה הסיבה שאתם מביעים למחוק סעיף 11? האם
קיים חשש שלכך הסמכות שנמטרה לוועדה היא תפסוק
שיש לשלם לחברת באמנות פחות מאשר 8%?

מה אופיה של חברת באמנות זו? האם היא חברה
לענין זה בלבד או שהיא מטפלת גם בעניינים אחרים?

עו"ד נתן:

אנו סבורים ש-8% עבור גוף פרטי הוא החוז במוך
במסיבות הענין. עו"ד המטפל בהגשת תביעות
מחו"ל, בעיקר מגרמניה, גובה בדרך-כלל שכר טרחה של 10% - 15% להביא
בחשבון שהחברה טחכה כבר עשר שנים לשכר הטרחה שלה. אנו מציעים
למחוק את הטעיה מפני שאנו רואים אותו כמיותר. יש בתלביין שיש תובעים
שמסרו את עניניהם לטיפולם של עורכי-דין והללו יכולים לטעון מדוע ניתן
מעמד מיוחד לחברת באמנות.

חברת באמנות היא חברה פרטית העוסקת גם בעניינים
אחרים.

היו"ר י. גורי:

אנו סוידים לחברי המשלחת על הערותיהם.

ד"ר קיטרנו:

רצוני למסור הודעה לידיעת כל חברי הוועדה.
במשא ומתן הממושך והמייגע שקדם להגשת הצעת
חוק זו עמד משרד החוץ על בקודה אחת בלבד, אבל עליה הוא עמד בכל
חוק, שלא בחוק לא בדברי ההסבר ולא מעל במת הכנסת יהיה רמז לתביעות
של האנשים הללו מגרמניה, עם ההסבר שכל איזכור של תביעות האנשים
האלה מגרמניה עלול להזיק להם. בגרמניה המערבית טכניית חוק הנדון,
ונציגינו אנשי משלחת השילומים בקלן מנהלים על-כך משא ומתן, ומשרד
החוץ טוען שכל דיבור על התביעות של האנשים מגרמניה עלול להזיק להם
באופן החמור ביותר. ראיתי לי לחובה לכן למסור הודעה זו לידיעת
חברי הוועדה.

סר זג"ב:

את פרשת המיצויים אני מסיר עוד מדצמבר 1953. באותו זמן הוכיעו במשרדנו באי-כח משרד החוץ (ה"ה לבבי, רוזן ונתן) והציגו את בעיית ההסכם שגם מטשלת ישראל וגם מטשלת איטליה שתיהן כאחת מעובינות בו במטרה לחסל את התביעות והתביעות שכנוד.

באמר לנו כי תביעותיה של איטליה מטשלת ישראל הן שהמטונה על רכוש האויב ישחרר : א) את הנכסים הלא-נדדים המוקנים לו טגז פרוץ מלחמת העולם השניה; ב) את ניירות הערך המוקנים לו כנ"ל; ג) את הכספים שהוא קיבל מחשבונות של אזרחים איטלקיים. וכי מטשלת ישראל תובעת מאיטליה פיצויים לטובת אזרחים ישראלים בעד משלוחי חפצים שהיו באיטליה בדרך לארץ בפרוץ מלחמת העולם השניה והם הלכו לאיבוד.

לא היו אילוקי דעות בדבר מהותם ולמותם של הנכסים, ניירות ערך והכספים המוקנים למטונה על רכוש האויב, ולעומת זאת התנהל ויכוח ממושך בין מטשלת ישראל לבין מטשלת איטליה בדבר הפיצויים שעל איטליה לשלם לאזרחי ישראל בעד אבדן חפציהם. בעוד שישראל תבעה מאיטליה פיצויים בסכום של 500,000 לירות, הציעה איטליה תשלום בסכום כולל של 140,000 לירות, ומחמת ההבדל הזה לא הגיעו לעמס השווה.

לאחר מכן הציעה מטשלת איטליה שישראל תבטל את תביעתה לפיצויים בעד החפצים שאבדו, ולעומת זאת תבטל איטליה את תביעתה לכספים הנמצאים בידי המטונה על רכוש האויב. את הכספים הלא-נדדים ואת ניירות ערך ישחרר המטונה על רכוש האויב.

אני לא נתתי למשרד החוץ לעלות את ההסכם לפי ההצעה מחשש שהסדר כזה עלול לגרום לכך, שהתובעים הישראלים יכוונו את תביעותיהם לפיצויים נגד מטשלת ישראל בשעה שכל הסכום הנמצא עתה בידי המטונה על רכוש האויב (פרט לנכסים הלא-נדדים וניירות הערך שעליו יהיה לשחרר לטובת איטליה) הוא קרוב ל- 325,000 לירות ישראליות. הוויכוח עם התובעים הישראלים עלול להיות קשה מפני שמצד אחד לא יוכל המטונה על רכוש האויב לשלם יותר ממה שיש לו, דהיינו: 325,000 לירות ישראליות, ומצד שני יהיו בעלי החפצים סבורים שאילו שילמה להם מטשלת איטליה פיצויים היתה שולחת להם או לטובתם לירות שטרלינג והתמורה בלירות ישראליות היתה עולה בהרבה על הסכום שיש בידי המטונה על רכוש האויב (325,000). העובדה שהתובעים שראליים למעשה ולהלכה אין להם לגבות טכום כל שהוא מאיטליה הלא במידה שמטשלת ישראל יכולה להשיג למענם על-פי הסכם עם מטשלת איטליה, והעובדה שמטשלת ישראל בטוחה בעת שאין להשיג יותר מן ההסדר המוצע - למרות שתי העובדות האלה, לא קשה לשער שהתובעים הישראלים לא רק שתהיינה להם תביעות כספיות מטשלת ישראל גדולות בהרבה מן הסכום של 325,000 ל"י, אלא תהיינה להם גם תרעומת נגד הממשלה שאינה נענית לכל תביעה שלהם.

על בוסא זה התנהל ויכוח ממושך, ואני פניתי בנדון למבקר המדינה. המבקר הודיעני שאין הוא יכול לחרות דעה הואיל והוא טיפל בזמנו בעניינים מטעם חברת באמנות. הגענו לכלל מסקנה שאין אנו יכולים לחתום על הסכם עם מטשלת איטליה לפני שבגיע להסכם עם בעלי הליפטיות או באי-כחם, וגם הודענו להם על כך.

ביום 10.3.54, בישיבה שהתקיימה במשרד האוצר, נחתם זכרון דברים בנוסח דלקמן:

"זכרון דברים מישיבה שהתקיימה במשרדו של סר זג"ב באוצר ביום 10.3.54 בהשתתפות ה"ה: א. מסקלס סוברת באמנות כללית בע"מ, ז. גלוסקינבוס וד"ר א. מילר חברי ועד בעלי הליפטיות, ס. הרטל וע. נתן משרד החוץ, בענין תביעות בעלי הליפטיות נגד מטשלת איטליה.

הואיל וקיימת הצעה להסדיר את התביעות התלויות ועומדות בין איטליה לבין ישראל, כולל תביעות בעלי הליפטיות, על-ידי ביטולן ההדדי, הרי מתוך הבנה כי ייחתם הסכם לפי קרוייה אלה בין מטשלת איטליה לבין מטשלת ישראל, טרם כדלקמן:

- א. שר האוצר מוכן לשלם לבעלי הליפטטים סכום של 750,000 ל"י כסילוק סופי של תביעותיהם מאיטליה.
- ב. באי-כח בעלי הליפטטים נקבו בסכום של 850,000 ל"י כסילוק סופי של תביעותם.
- ג. ההפרש שבשתי הצעות הללו ייקבע בפגישה בין שר האוצר מצד אחד לבין איש שימונה למטרה זו על-ידי באי-כח בעלי הליפטטים מצד שני.
- ד. באי-כח בעלי הליפטטים מסכימים לאסדר הנ"ל ומוכנים להמליץ בפני שולחיהם על קבלתו.

"ה"ה גלוסקינז, סילו ובולדלמן פנו לשר האוצר ביום 17.8.54 באותו ענין והעמידו אותו על הקשיים בחלוקת סכום הפיצויים בין כל בעלי הליפטטים המעובדים, ושר האוצר החליט:

- א. להסכים שהסכום הכולל שבעלי הליפטטים יקבלו מהמטרה על רכוש האויב כפיצויים בעד הליפטטים באיטליה יהיה במקום 750,000 ל"י, שהוצע על-ידי הממשלה לפי זכרון דברים, ובמקום 850,000 ל"י, הסכום שנקבו באי-כח בעלי הליפטטים לפי אותו זכרון דברים, סכום כולל של 900,000 ל"י כסילוק סופי של כל התביעות של כל בעלי הליפטטים.
- ב. מר זגבי הודיע לבאי כח הוועד להגנת רכוש העולים באיטליה, בהמשך למכתבו של שר האוצר עליהם, כי שר האוצר החליט על הגדלת הסכום לתשלום פיצויים עד ל- 900,000 ל"י ובאי-כח הוועד הנ"ל הסכימו להחלטה הזאת ויביאנה לפני שולחיהם.

- י. פורדר: מה משמעות המלים "לאחר ניכוי הוצאות הוועדה"? אני מציע שהאוצר יוותר על כן כי הסדובר הוא בסכום קטן.
- ד"ר קיטרון: הכוונה היא להוצאות הממשיות.
- מר זגבי: יכולה להיות תביעה משפטית נגד הוועדה.
- י. פורדר: אני מציע שלא לטפל בתביעה ה"מול" אלא לקבל את הנוסח כמו שהוא.
- מר זגבי: הממשלה אינה מוכנה להיכנס לענין זה.
- ד"ר קיטרון: עלי לציין שלוועדה תהיינה הוצאות הכרוכות בהעסקת מזכיר, כתבנית, החזקת טלפון. נשאלת השאלה מי ישא בכל ההוצאות הללו.
- מר הונגי: בסעיף 3 נאמר ששר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את הגמול שילבון לחברי הוועדה, למעט היושב-ראש ולמעט חבר הוועדה שהוא עובד המדינה.
- היו"ר י. גורי: אנו עוברים עתה לקריאת סעיפי החוק.

סעיף 1. (היו"ר קורא את הסעיף)

ה צ ב ע ה

סעיף 1 - ב ת ק ב ל

טעיף 2.

ח. רובין: אבי מציע כי יימסר, שהמינוי יהיה טעון אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט. אבי רואה פגם בכך, שגוף משפטי יהיה גם גוף מתוגד השולט על רכוש.

הינ"ר י. גורי: אבי מתנגד לכך שמינוי הוועדה יהיה טעון אישור ועדה פרלמנטרית, ואבי מציע לא לקבל את ההצעה.

ח. רובין: למעיף קטן (ב) אבי מציע: הוועדה תמנה בארץ להנהלת ולמירה על הרכוש והכספים, ומעמדו של הנאמן יהיה כמעמדו של נאמן בפשיטה-רגל.

למעוף קטן (ג) - "הוועדה על מינוי הוועדה, על הרכבה ומענה תפורסם ברשומות ותיכנס לתקפה עם הפרסום. כן יפורסם ברשומות המינוי של הנאמן."

ה צ ב ע ה

הצעות חבר-הכנסת רובין - לא נתקבלו

טעיף 3 - נ ת ק ה ל

טעיף 14

ח. רובין: אבי מציע מכום של 1,250,000 ל"י.

י. כדר: אבי מבקש את היועצים המשפטיים לבטא הנעת חיקון אשר תבטיח כי בעלי הליפטים יקבלו מהאוצר את הסכום המלא של 300 מלף לירונ שטרלינג לרי השער הרשמי. שר האוצר נתן לבעלי הפקדונות הערביים לי"ש תמורה לירה ישראלית, לטרות שהלירות הללו לא הובאו מחו"ל אלא היו בחשבונות של בנקים בארץ. כוונתי היא לכן לא לקפח את התובעים הללו ולתת להם תמורה מלאה בהתאם לשער הרשמי.

(אחרי-כן רשם אס.)

1.6.55

י. בד"ר:

אני יודע מה היה גורל אותה האנשים שבנט ניצלו מאירופה והגיעו לאותו טריאסט, וגם הגיעו ארצה כשחפציהם ברובם אבדו להם. זה היה שארית של שירד. ואם האיטלקים טשלים, צריך לעשות מזה עסק? אני חושב שבחובת המדינה לעשות אישור זה ברוחב ידיים ולא מתוך קבצנות. אני חושב שנעשה עול גדול; אין כבר רשות לצער בני-אדם, אין רשות לצער פליטים, נוהגים כספים כדי לקבל ציון טוב. אני יודע שלא אמצא תכונה בועדה זו, אבל אני מרגיש חובה למחות נגד זה.

י. פורזר:

אני מבקש את סר זגבי להסביר מהי התמורה שהוצא קיבל. שמעתי את שר המספטים טלבר על לירות ישראליות, אבל היתה כאן איזה הערה גם על לירות שטרלינג. ההפרש בין לירות ללירות שטרלינג לא היה תמיד 1 כלפי 5.04, לכן חשוב לדעת מתי נעשה זאת. אני באופן עקרוני אהיה בדעה שזה לא יהיה צורך עם הוצא קיבל סכום יותר גדול.

כן ברצוני לדעת האם היה הסכם.

ח. רובין:

לסעיף 4 אני מציע תוספת: "התקנות תהיינה טעונות אישור ועדה החוקה, חוק ומשפט של הכנסת". אם הצעה זו לא תתקבל, יש לי הצעה אלטרנטיבית: במידה שהתקנות נוגעות לזכויות שאינן בגדר של סדרי דיון, תובאנה התקנות לאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

אני רוצה להעיד כי זוהי הפעם הראשונה שעצם תביעות טריאליות מועברות לתקנות. אינני מכיר חוק הקובע בפה מלא שעצם הזכויות והחובות נקבעות בתקנות. למעשה זהו רק חוק פרוצדורלי, כי החוק המעשי איננו. אינני מציע לקבוע בחוק את עקרונות החלוקה, אבל לפחות צריך לתת אפשרות לוועדה של הכנסת לאשר עקרונות אלה לכשיקבעו. מכיוון שאין זו שאלה כספית גרידא, נראית לי כמתאימה ועדת החוקה, אבל אני מוכן לקבל גם ועדה אחרת.

סר קיטרון:

אני חושב שהצעתו של חה"כ רובין אין לקבל אותה. הכלל הוא שתפקיד התקנות תקנות הוא תפקיד של הסדר. אנו מטינו מכלל זה וטוטים סמנו יום-יום לגבי ועדת הכספים, מפני שהחקיקה הפיסקלית היא כל-כך סרובה ומסובכת, שאנו תמיד משאירים דברים השייכים לחוק לתקנות, לכן הן טעונות אישורה של ועדת הכספים. במקרה הנידון אין הדבר כך; או שאומרים שהדבר הוא כה טריאל שצריך להכניס אותו לחוק, או שמשאירים זאת לתקנות. אם יוחלט לבשאר זאת לתקנות, אינני רואה כל סיבה שהן תהיינה טאושרות על ידי ועדה פרלמנטרית.

ח. למדן:

האם אפשר למחוק את המלים "בדרך הקבועה בחוק זה ובתקנות" ולכתוב שהועדה תברר את התביעות ומקבע את עקרונות החלוקה שיהיו טעונים אישור שר המספטים?

סר קיטרון:

דרך הפעולה של שר היא תיקון תקנות ולא אישור עקרונות. התקנות מתפרסמות ברשומות כל אחד שנוגע בדבר יכול להאמתן. במידה שהן חורגות מתחום החוק, ב"ת-המספט יכול להתערב.

הינ"ר י. גורני:

אצביע את הצעות חה"כ רובין ובדר בקשר לסכום.

ה צ ב ע ה

הצעות חה"כ רובין ובדר, בקשר לקביעת סכום - לא נתקבלו

הצעת חה"כ רובין, להביא את התקנות לאישור ועדת החוקה, חוקה ומשפט - לא בתקבלה

ההצעה האלטרנטיבית של חה"כ רובין, כביטוחה לעיל - לא בתקבלה

סעיף 4. בהצעת המשלה - נתקבל

סעיף 5

אני מציע לשחרר יפוי-כוח לעו-דנין מסס בולים.

ח. רובין:

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ רובין, כנ"ל - לא בתקבלה

סעיף 5, כמוצע על ידי המשלה - נתקבל

סעיף 6, כמוצע על ידי המשלה - נתקבל

סעיף 7, כמוצע על ידי המשלה - נתקבל

סעיף 8, כמוצע על ידי המשלה - נתקבל

סעיף 9

היו"ר י. גורן:
אנו אמרנו שנסוב לענין זה שהתעורר בראשית הדיון. ישנה דעה, ואני תוסך בה, שהיות ואלה אינם סכומים גדולים, איך להטיל תשלום זה על התובעים. נשאלה שאלה על ידי היועצים המשפטיים, מי ישלם? עייתי: קופת המדינה. אני מציע להכניס את התקון הזה.

ה צ ב ע ה

הצעת התיקון של יו"ר הועדה - נתקבל

סעיף 9, בתיקון שנתקבל - נתקבל

סעיף 10

ח. רובין:
סעיף זה קובע שר המשפטים יקבע בתקנות את אופי התביעות. לפי דעתי צריכה להיות איזון המבלה בענין זה, משום שניתנת זכות לשר לפסול כל תביעה או סוג של תביעות. החוק הזה נותן אפשרות לקבוע בתקנות תביעות סטרייליות. בלי לקבוע לפי סג"ע ולפי לא, צריך לתת לכל אדם אפשרות של בירור משפטי. השר, למשל, יכול לקבוע: אין אנחנו עוסקים בתביעות על למעלה מ-500 ק"ג או למעלה מ-200 ק"ג או לפי קנה-מידה אחר. הכל אפשרי לפי הביטוח הזה. צריך לתת אפשרות לאיש הנוגע בדבר לפנות לאינטסטוציה משפטית. אם הוא לא יוכל להגיע לבית-המשפט, אין לו כל תביעה.

מר קיסרוב:

אנו הכנסנו סעיף זה מפני שהתחייבנו לעשות הסכם עם הנוטריון. הם עמדו על כך שהחוק שלנו יקבע שכל התביעות יוגשו רק בדרך זו ולא תהיה אפשרות להגשת תביעה אחרת. בדור שהתקנות תהיינה לסדרי הדיון ולסדרי ההגשה, אבל שר המשפטים אינו רשאי לגרוע בתקנות מזכות התובע לתבוע.

אם כך - נוסף זאת.

ח. רובין:

אולי אפשר למחוק את המלים, והתקנות שהותקנו לפיהן בסעיף 10 (א)?

מר זגני:

אני יכול לקבל הצעה זו אם תינתן לי הזכות לחזור בי במקרה שיהיה צורך בכך. אבל את העניין ואם יתברר שיש צורך בטלים אלה אביא את העניין בפני הועדה.

מר קיטרון:

אני מציע למך קיטרון למצוא פתרון אחר, אם יתברר כי מלים אלה דרושות.

ח. רובין:

ה צ ב ע ה

סעיף 10. בתיקון סר זגני ובהערה של מר קיטרון - נתקבל

סעיף 11

ח. רובין: מי שהתחייב לגבי החברה, אפילו על 15%, הוא חייב, כי ההתחייבות מחייבת אותו. הועדה לא תוכל לקבוע כי הוא ישלם רק 14%. אבל מי שלא התחייב, הועדה תוכל לקבוע כי עליו לשלם איכס אחוזים, כלומר, הועדה יכולה לפסוק רק לטובת החברה. אם הועדה תוכל לקבוע את גובה התשלום, אז זה צריך להיות על אף כל הסכם, ולא רק לטובת גוף מאוגד, אלא לגבי כל פוט.

ח. רובין:

אולם הצעתי היא, למחוק את הסעיף בכלל, מפני שאין כל תקדים כזה בחוק שלנו. אם הצעתי לא תתקבל, אני מציע להוסיף, על אף כל הנאמר בכל סכם אחר.

ק. לוי:

אם עורך-הדין הופיע בשם חברת הבטחות, הרי הוא הודיע שגם החברה מעוניינת במחיקת

הסעיף הזה.

הממשלה תוספת בהצעה למחוק סעיף 11.

מר קיטרון:

ה צ ב ע ה

הוחלט למחוק סעיף 11

סעיף 12

ח. רובין: אני מציע למחוק את הסעיף 12 (ב), החל מהמלים, אין אחרי.

ח. רובין:

זאת או סדרת שיהיה ערעור לבית-הדין העליון.

מר זגני:

מר קיטרון: אנו הכנסנו סעיף זה לטובת האנשים האלה, תוך טגטה לגטור בהקדם האפשרי. אם ניתן זכות ערעור לבית-המשפט העליון, כטובן שלא יוכלו לחלק את הכספים כל עוד הערעור תלוי ועומד. בכדי להבטיח אחידות ומהירות, ריכזנו את כל הערעורים בבית-משפט אחד בירושלים. כי אחרת כל בית-משפט מחוזי היה מחליט אחרת.

מר קיטרון:

ה צ ב ע ה

הצעת חה"כ רובין, למחוק את הסעיף 12 (ב) - לא נתקבלה

סעיף 12. בהצעת הממשלה - נתקבל

סעיף 13

אני נגד קביעת אגרות. מה שהחלטנו לגבי
סעיף 9 הופך פלסטר את נותניה אפשרות

ח. רובין:

בסעיף 13 להטיל אגה ת.

מכיוון שהטדובר הוא במספר אנשים מצומצם,
חוטבתי שאין צורך בהטלת אגרות.

ח. למדן:

אני מניח שהטר יקבע את אגרות בית-המטבח
הרגילות; פירוש הדבר, שהתובע ישלם בנסף

ח. רובין:

ל-8% לחברת הנאמנות עוד 4%, ואף יערער - עוד 2% (מחצית האגרה הראשונה).
מצטבר סכום של קרוב ל-50 אלף ל"י. אני מציע למחוק את המלים, לרבות
תקנות הקובעות אגרות לענין חוק זה.

מר קיטרין:

קשה לי לקבל את גישתו של ח"כ רובין.
כי אנו מקיטים את הועדה הזאת בשביל
התובעים הגלה. אתם כבר מחקתם את ההוראות הגלה בסעיף 9, אתם מוטרדים
שההוצאות תחולנה על קופת האוצר. התגובה הטבעית היא, שבכלל אין צורך
בועדה, כי האוצר יעשה את הכל, הוא גם ישא בהוצאות. אינני יודע אם
זה נכון, מצד אחד להטיל על הסדינה את התפקיד לסנות ועדה - ואני מתייב
זאת - ומצד שני להטיל את כל ההוצאות על האוצר.

מר זנגי:

אם מדובר פה רק באגרה על הגשת תביעה -
אני מסכים למחוק זאת.

הוחלט למחוק בסעיף 13 את המלים:

לרבות תקנות הקובעות אגרות לענין חוק זה.

סעיף 13, בתיקון הנ"ל - נתקבל

ס"ט היו"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף הבא מסדר-היום -
איסור שינויים בתקציב הרגיל.

(א) שינויים בתקציב הרגיל לסנת הכספים
1955/56. (קורא סכתב מר ארנון טה-12, 6.55, מט' 20/01-02)

מר בן-צור:

באשר הכנו את התקציב לסנת 1955/56 לא
היתה החלטה על חלוקת פנקסי מזון חדשים,
כי הישנים נגזרים בסוף שנה זו. בינתיים האליטו מר המסחר והתעסיה
וטר הפזים כי יש צורך לחלק פנקסי מזון חדשים, אשר יחולקו באוגוסט
שנה זו. התשלום שנקבל עבור פנקס מזון, 250 פרוטה, יכסה את ההוצאות.

הצבעה

הצעת השינויים בתקציב הרגיל של מררד הפנים - אושרה

(ב) תוספת תקציב להתיקרות, לסנת הכספים 1954/55 (מסדר ראש הממשלה,
המועצה הסדעית)

היו"ר ק. לוז:

(קורא סכתב מר ארנון ט-13.6.55, מט'
04/01-

ה צ ב ע ה

תוספת תקציב להתיקרות, לסנת הכספים 1954/55
(מסדר ראש הממשלה) - אושרה

ג) עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (מסדר האוצר)
היו"ר ק. לונז: (קודא מכתב מר ארנון סיום 13.6.55,
מס' 05/01-7)

ה צ ב ע ה

עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (מסדר הגזר) - אוסרו

ד) איטור עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (יחידות שונות)
היו"ר ק. לונז: (קודא מכתב מר ארנון סיום 13.6.55,
מס' 23/01-8)

ה צ ב ע ה

עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (יחידות שונות) - אוסרו

ה) שינוייה בתקציב מסדר החקלאות לשנת הכספית 1955/56
היו"ר י. גורי: (קודא מכתב מטעם האוצר)

ה צ ב ע ה

השינוייה בתקציב מסדר החקלאות לשנת הכספית 1955/56 - אוסרו

ו) איטור עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (מסדר העבודה)
היו"ר י. גורי: (קודא מכתב מטעם האוצר)

ה צ ב ע ה

עודמים משנת 1954/55 לשימוש בשנת 1955/56 (מסדר העבודה) - אוסרו

הישיבה נועלה בשעה 11.45

3352